

Тема: «Методи дослідження психічних процесів у спортсменів.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДІАГНОСТУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ В СПОРТІ

(для студентів факультету фізичного виховання, освітній рівень «Магістр»)

Поиск:

Упорядник: ст. вик. О.В. Багінська

Рекомендуем:

[Почему я выбрал профессию экономиста](#)

[Почему одни успешнее, чем другие](#)

[Периферийные устройства ЭВМ](#)

[Нейроглия \(или проще глия, глиальные клетки\)](#)

Категории:

- [Астрономия](#)
- [Биология](#)
- [География](#)
- [Другие языки](#)
- [Интернет](#)
- [Информатика](#)
- [История](#)
- [Культура](#)
- [Литература](#)
- [Логика](#)
- [Математика](#)
- [Медицина](#)
- [Механика](#)
- [Охрана труда](#)
- [Педагогика](#)
- [Политика](#)
- [Право](#)
- [Психология](#)
- [Религия](#)
- [Риторика](#)
- [Социология](#)
- [Спорт](#)
- [Строительство](#)
- [Технология](#)
- [Транспорт](#)
- [Физика](#)
- [Философия](#)
- [Финансы](#)
- [Химия](#)
- [Экология](#)
- [Экономика](#)
- [Электроника](#)

Чернігів – 2009

МОДУЛЬ I

Тема: «Сучасна психолого-педагогічна діагностика як психологічна дисципліна. Вимоги до побудови та перевірки методик дослідження.»

(7 год.)

Основні питання:

1. Психодіагностика як психологічна дисципліна.
2. Галузі практичного застосування результатів психодіагностики.
3. Характеристика спортивної психодіагностики.
4. Джерела виникнення психодіагностики.
5. Типи діагностичних методик. Характеристика тестів. Характеристика опитувальників. Характеристика методик проєктивної техніки. Характеристика психофізіологічних методик.

Теоретичні відомості.

Діагностика в сучасній методологічній літературі визначається як особливий вид пізнавального процесу, як особлива діяльність розпізнання, яка пов'язана з необхідністю проникнення у внутрішню сутність явища.

Одне із значень терміну «діагноз» - «розпізнання».

Розпізнання - є особливою сферою діяльності людини та вимагає спеціального навчання.

Психодіагностика – це галузь психологічної науки, яка розробляє теорію, принципи її інструменти оцінки і виміру індивідуально-психологічних особливостей особистості.

Метою її є збір інформації про особливості людської психіки.

Існують 2 типи діагнозу:

1. Діагноз на основі констатації наявності або відсутності якої-небудь ознаки.
2. Діагноз, який дозволяє знаходити місце випробуваного по виразності тих або інших якостей.

Області практичного застосування психологічного діагностування:

1. Для оптимізації навчання і виховання.
2. При профорієнтації та профвідборі.
3. В клініко-консультативній і судовій практиці.

Спортивна психодіагностика – розділ психології спорту, основною задачею якого є визначення і контроль психологічних особливостей спортсменів, орієнтовані на вирішення поточних прикладних задач.

Практичне застосування психодіагностики дозволяє скоротити час на спортивну підготовку, підвищити її ефективність, знизити безконтрольний відсів спортсменів, підняти рівень і стабільність спортивних результатів.

Психодіагностика вирішує завдання:

1. Надання додаткової інформації в процесі спортивного відбору.
2. Вирішення прикладних завдань в процесі психологічної підготовки спортсменів в тренувальній та змагальній діяльності.
3. Формування спортивного колективу та поліпшення міжособистісних відносин спортсменів.

Типи діагностичних методик:

1. Методики високого рівня формалізації.
2. Мало формалізовані методики.

Характеристика методик високого рівня формалізації:

1. Тести – це стандартизовані, короткі і найчастіше обмежені в часі дослідження, призначені для встановлення кількісних (і якісних) індивідуально-психологічних розходжень.
2. Опитувальники. Група методик де завчання ставляться у виді запитані і тверджень.
3. Проєктивна техніка

4. Психофізіологічні методики

Реферати (за вибором студента):

1. Виникнення тестів спеціальних здібностей і досягнень.
2. Вітчизняні праці в області психологічної діагностики.
3. Характеристика аналізу продуктів діяльності.

Контрольні питання:

1. Що таке "діагноз"?
2. Типи діагнозів.
3. Мета психодіагностики.
4. Які напрямки застосування психодіагностичних методик в спорті?
5. Що таке експериментальна діагностика?
6. Що таке диференціальна діагностика?
7. Яка заслуга французького лікаря, психолога А. Біне?
8. Які методики відносяться до методик високого рівня формалізації?
9. Характеристика мало формалізованих методик психодіагностики.
10. Які методики входять в методики високого рівня формалізації?
11. Які методики входять в методики мало формалізовані?

Завдання на самостійне опрацювання:

1. Законспектувати історію розвитку психолого-педагогічного діагностування. (Бурлачук Л.Ф. Психодіагностика: Учебник для вузов. – СПб.:Пітер,2005.– 351 с)
2. Визначити сфери практичного застосування методик психолого-педагогічного діагностування на сучасному етапі та їх значення в системі спортивного тренування. (Методика психодіагностики в спорті: Учебное пособие для студентов пед. института /В.Л.Маринчук,Д.М. Блудов, В.А.Плахтенко, Л.К.Серова. - М.: Просвещение, 1990 - 256с.)
3. Заповнити схеми:
  1. Класифікація тестів.

4. Експеримент, як метод психолого-педагогічного діагностування.

5. Вивчити дане питання в запропонованій для самостійної роботи літературі (CD).

Тема: «Прогнозування та контроль в спортивному тренуванні.»

(8 год.)

Основні питання:

1. Прогнозування в спорті. Діагностика здібностей та обдарованості.
2. Відбір та орієнтація в спорті.
3. Роль контролю в спортивному тренуванні.

Теоретичні відомості.

1. Прогнозування в спорті є комплексною психолого-педагогічною і медико-біологічною проблемою. Саме комплексному, системному підходу повинна бути приділена особлива увага при рішенні проблем прогнозування в спорті.

Для одержання об'єктивних результатів прогнозування необхідно вибрати методи, найбільш відповідні об'єктові прогнозу. Прогнозування надійності, функціонального стану, ефективності змагальної діяльності, готовності спортсменів до досягнення високих спортивних результатів не може бути досягнуто застосуванням одного якого-небудь методу. Використання декількох методів прогнозування в спорті істотно підвищує вірогідність прогнозів. Тільки комплексні методи, що використовують різні методики, можуть вирішити проблеми прогнозування в спорті.

Для прогнозування особливий інтерес представляє ряд психофізіологічних характеристик спортсмена, що вносять визначений внесок в ефективність змагальної діяльності, але тих, що в процесі роботи піддаються формалізації, їх можна розглядати як свєрєдний психофізіологічний резерв підвищення ефективності змагальної діяльності:

психофізіологічні процеси (пам'ять, увага, мислення, швидкість переробки інформації й ін.);

сенсомоторика і сенсомоторна координація (простої, складна, реакції на об'єкт, що рухається, і переключення, сенсомоторні реакції, робота в автоматичному і примусовому темпах, теплінг-тест і ін.);

властивості нервової системи (сила, рухливість, урівноваженість збуджувальних і гальмових процесів);

емоційна стійкість (відсутність підвищеної тривожності, надмірної обережності або збудженості й ін.);

фрустраційні особливості особистості (здатність переборювати перешкоди на шляху до досягнення мети - тип і спрямованість реакції);

характерологічні якості (воля, рівень притязань і схильність до лєдерства,

мотивація й ін.);

соціометричний статус (переважно для командних видів спорту).

Ряд параметрів карти модельних характеристик спортсмена характеризується значною консервативністю. До таких блоків можна віднести властивості нервової системи, деякі анатомо-морфологічні і психофізіологічні показники (характерологічні якості, пам'ять, увага, мислення, швидкість переробки інформації, показники сенсомоторики й ін.). Саме вони досить значимі для прогнозування ефективності спортивної діяльності, особливо в період первинного відбору для занять спортом.

2. *Спортивний відбір* - це система організаційно-методичних заходів, які включають у собі педагогічні, психологічні, соціальні та медико-біологічні методи досліджень, на основі яких визначаються здібності дітей для спеціалізації в певному виді (чи групі видів) спорту.

Проблема відбору юних спортсменів може бути успішно вирішена лише на основі тривалих і ретельно організованих комплексних обстежень тих що займаються. Правильно обраний комплекс методів дослідження, що припускає вивчення різних сторін особистості спортсмена шляхом педагогічних, лікарсько-фізіологічних, психологічних і соціологічних методів, дасть можливість виявити спортивну обдарованість дітей.

У процесі психологічних досліджень особлива увага приділяється виявленню в юних спортсменів таких якостей, як активність і завязаність у спортивній боротьбі, самостійність, рішучість, цілеспрямованість, спортивна працьовитість, здатність мобілізуватися під час змагань і т.п. У лабораторних умовах досліджуються здібності спортсмена до оперативного мислення, властивості вищої нервової діяльності, сенсомоторні реакції, швидкість переробки інформації, сенсомоторна координація, а також: деякі інші.

3. Роль контролю в спортивному тренуванні.

Ефективність процесу підготовки спортсмена в сучасних умовах багато в чому залежить від засобів, методів контролю - як інструмента керування, що дозволяє здійснювати зворотні зв'язки між тренером і спортсменом і на цій основі підвищувати рівень управлінських рішень при підготовці що займаються.

Педагогічний контроль - найважливіша функція керування процесом спортивного тренування, що дозволяє одержувати інформацію в результатах педагогічних впливів на спортсмена, завдяки системі зворотного зв'язку.

Об'єктом контролю в сперечається є зміст учбово-тренувального процесу, змагальної діяльності, стан різних сторін підготовленості (технічної, тактичної, фізичної і т.д.), їхня праездатність, можливості функціональних систем.

Види контролю:

- Етапний;
- Поточний;
- Оперативний.

У залежності от застосовуваних засобів і методів контроль може бути:

- Педагогічний - рівень техніко-тактичної і фізичної підготовленості, особливості

виступу на змаганнях, динаміка спортивних результатів.

- Соціально-психологічний - вивчення особливостей особистості спортсмена, їхнього психологічного стану, мікроклімат у колективі.
- Медико-біологічний - оцінка стану здоров'я, можливостей різних функціональних систем

Реферати (за вибором студента):

1. Особливості профвідбору та профорієнтації з урахуванням психологічних особливостей особистості.
2. Контроль у обраному виді спорту.

Контрольні питання:

1. Що таке прогнозування?
2. Які методи прогнозування застосовуються в вашому виді спорту?
3. Чи доцільно враховувати психологічні особливості при проведенні спортивного відбору, і на якій його етапах?
4. Які види прогнозування застосовуються при діагностуванні в спорті
5. Критерії спортивного відбору та місце психологічного критерію серед них?
6. Що таке контроль?
7. Які методи контролю застосовуються в вашому виді спорту?
8. Види контролю?

9. Доцільність психологічного контролю.
10. Місце психологічного контролю в тренувальному процесі.
11. Які методи психодіагностики можна застосувати при здійсненні контролю.
12. Які методики можна застосувати при здійсненні контролю.
13. Побудова системи контролю в спортивному тренуванні в залежності від виду спорту.
14. Роль контролю у управлінні спортивним тренуванням.

Завдання на самостійне опрацювання:

1. Розглянути особливості етапів спортивного відбору. Особливості спортивного відбору у виді спорту в якому спеціалізується студент.
2. Визначити яке значення психологічного критерію на різних етапах спортивного відбору.
3. Серед наведених методик дослідження обрати придатні для контролю в процесі спортивного тренування (в своїй спеціалізації) та обґрунтувати свою думку.
4. Опрацювати самостійно літературу з даного питання (див. електронні документи на CD)

Модуль II

Тема: «Методи дослідження психічних процесів у спортсменів.»

Методи дослідження особистості.»

(8 год.)

Основні питання:

1. Методи дослідження психічних процесів у спортсменів.
2. Методи дослідження особистості спортсмена.
3. Особливості особистості спортсменів індивідуальних і командних видах спорту.

Теоретичні відомості.

Відповідно до етапів психологічного дослідження доцільно розрізнити чотири групи методів: організаційні, емпіричні, методи обробки даних та інтерпретаційні методи.

Організаційні методи включають: порівняльний метод, який реалізується зіставленням груп досліджуваних; лонгitudний метод, який виявляється у багаторазових обстеженнях тих самих осіб протягом тривалого часу; комплексний метод, коли той самий об'єкт вивчається різними засобами й представниками різних наук, що дає змогу з різних боків характеризувати особистість. До групи *емпіричних методів* входять: спостереження і самоспостереження; експериментальні методи; психодіагностичні методи (тести, анкети, опитувальники, соціометрія, референтометрія, інтерв'ю, бесіда); аналіз продуктів діяльності; біографічний метод; трудовий метод. *Методи обробки даних* - це кількісні та якісні методи. До кількісних методів належать, наприклад, визначення середніх величин та міри розсіювання, коефіцієнтів кореляції, факторний аналіз, побудова графіків, гістограм, схем, таблиць, матриць, тощо. Якісний метод передбачає аналіз і синтез отриманих даних, їх систематизацію та порівняння з результатами інших досліджень.

Одним з істотних параметрів психологічних розходжень спортсменів є темперамент. Темперамент являє собою динамічну характеристику (або сторону) психічної діяльності людини, особистості.

Динамічні характеристики психіки особистості досить важливі саме в практичній діяльності людини. Їх складають:

1. Швидкість психічних процесів.
2. Динамічною характеристикою психічної діяльності її інтенсивність психічних процесів (сила).
3. Окремо можна говорити про напруженість психічної діяльності як динамічній характеристиці особистості.
4. Рівень емоційної збудливості людини.
5. Особливості зовнішнього вираження емоцій і психічного складу людини в цілому: (міміка, виразність рухів, хода, жестикуляція, виразність мови).

Реферати (за вибором студента):

1. Вплив індивідуальних особливостей особистості на ефективність спортивного удосконалення.
2. Вплив спортивної діяльності на формування особистості спортсмена.
3. Фізіологічні основи індивідуальних відмінностей особистості.

Контрольні питання:

1. Які психічні процеси ви занете?
2. Які методи дослідження рівню розвитку психічних процесів спортсменів вам відомі?
3. Методики для дослідження рівню розвитку пам'яті.

4. Методики для дослідження рівню розвитку уваги.
5. Методики для дослідження рівню розвитку мислення.
6. Методики для дослідження рівню розвитку сприйняття і відчуття.
7. Що таке особистість?
8. Вплив спортивної діяльності на особистість дитини?
9. Як ви розумієте поняття психічний стан?
10. Методи дослідження динамічних станів.
11. Які риси особистості ви знаєте?
12. Прояв рис особистості в спортивних групах.

Завдання на самостійне опрацювання:

1. Застосування методик дослідження основних психічних процесів у відповідності до виду спорту.
2. Створення модельних характеристик за психологічним критерієм в спорті (на прикладі своєї спеціалізації).
3. Опрацювати самостійно літературу з даного питання (див. електронні документи на CD)

Тема: «Психологічні основи навчання і виховання в спортивному тренуванні»

(9 год.)

Основні питання:

1. Психологічні основи формування рухової навички.
2. Орієнтуюча та регулююча функції свідомості в оволодінні руховими діями.
3. Індивідуалізація навчання та виховання на заняттях спортом.

Теоретичні відомості.

Необхідною умовою для формування рухового вміння та навички є створення образу рухової дії. В уявленнях спортсмена знаходять своє відображення всі основні ознаки рухового акту - форма, напрям, амплітуда, темп, ритм. Особливе місце в спорті займають рухові уявлення. Які виступають у вигляді образів власних рухів та дій.

Успішне виконання завдань технічної підготовки в спорті передбачає додержання ряду психологічних вимог до цього складного процесу:

- a) технічна підготовка повинна здійснюватись на фоні підвищеної активності психічних процесів спортсмена і насамперед пізнавальних процесів у вигляді відчуттів, сприймань, пам'яті, мислення уваги;
- б) для досягнення досить повних і правильних спеціальних знань та навичок потрібно вишукувати найраціональніші способи навчання технічних прийомів;
- в) особливу увагу слід звертати на міцність спеціальних знань і варіативність рухових навичок, досить стійких до суперечливих факторів;
- г) потрібно виробити певну систему в нагромадженні спеціальних знань і формуванні рухових навичок з урахуванням виду спорту та індивідуальних особливостей учнів;
- д) технічну підготовку здійснювати на фоні позитивних емоцій, які активізують пізнавальну діяльність спортсмена.

Психологічна структура рухових навичок і умінь дуже складна. Вона включає велику кількість різноманітних образів основних властивостей та ознак рухових дій.

Звичайно розрізняють три групи основних ознак руху: просторові, часові та силові. До просторових ознак відносимо форму, напрям і амплітуду руху. Оволодіння ними потребує створення чітких зорових образів про форму, напрям і амплітуду руху, використання спеціальної апаратури (кінематометрів, треметрів тощо) для уточнення зорових уявлень; створення рухових образів на основі неодноразових повторень рухів і дій під час рухового контролю.

Основним змістом часових ознак є швидкість, тривалість, темп і ритм руху. Їх засвоєння потребує чіткого визначення часу руху за допомогою уявлень про всі його параметри, використання спеціальної апаратури (секундомірів, хронометрів тощо) для уточнення уявлень і застосування додаткових орієнтирів в оцінці часових ознак руху (лічба про себе, простукування заданого темпу, ритму тощо).

Фізіологічною основою процесу формування рухових навичок є утворення і закріплення динамічного стереотипу в корі великих півкуль головного мозку. Динамічний стереотип - порівняно стійка система тимчасових умовно рефлексорних зв'язків у корі головного мозку; утворюється в процесі життєдіяльності людини при багаторазовому повторенні одних і тих же впливів зовнішнього середовища. І.П. Павлов виділив три найважливіші умови утворення динамічного стереотипу.

Формування рухових навичок і умінь може відрізнитися у різних осіб, що зумовлює необхідність здійснення індивідуального підходу до навчання і тренування.

Індивідуалізація виховного процесу багато в чому є ще не використаним резервом. Під індивідуалізацією розуміється така побудова процесу фізичного виховання, що враховує індивідуальні (фізіологічної, морфологічної і психічні) особливості дітей для найбільшого розвитку рухових якостей і придбання ними знань, умінь і навичок.

Необхідність дотримання принципу індивідуалізації обумовлена:

- 1) різним рівнем навченості і ступенем оволодіння руховими вміннями та навичками.
- 2) індивідуально-типологічними й особистісними особливостями ностям реактування на зовнішні фактори, на навчальні навантаження, на спілкування з тренером;
- 3) розходженнями між особами чоловічої і жіночої статі в рівні фізичної підготовки, у психологічних особливостях, мотивах і спрямованості особистості.

Реферати (за вибором студента):

1. Вплив індивідуальних особливостей особистості на ефективність спортивного удосконалення.
2. Зміна значення свідомості в процесі формування рухової навички.
3. Вплив індивідуально-психологічних особливостей спортсменів на ефективність навчання руховим діям.

Контрольні питання:

1. Що таке рухова навичка?
3. Як ви розумієте поняття контроль свідомості при виконанні рухових дій?
4. Перерахуйте етапи навчання руховим діям
5. Які риси рухової навички ви знаєте?

6. За якими критеріями здійснюється індивідуалізація навчання в спортивному тренуванні?

Завдання на самостійне опрацювання:

1. Дослідити (з літературних джерел) вплив психологічних особливостей людини на ефективність формування рухової навички.
2. Обґрунтувати необхідність врахування в навчально-тренувальному процесі окремих індивідуально-психологічних особливостей спортсмена.

[<== предыдущая лекция](#) | [следующая лекция ==>](#)

[Три примера воздействия социальных институтов на процесс социализации личности](#)

[Приятствия для овладения гипнозом](#)

[Поделиться с друзьями:](#)

Дата добавления: 2016-11-12; : просмотров: 622 | [Нарушение авторских прав](#)

Поиск на сайте:

Лучшие изречения:

Вы никогда не пересечете океан, если не наберетесь мужества потерять берег из виду. © Христофор Колумб
==> [читать все изречения...](#)

1613 - ☒ | 1507 - ☒